GuyAI
מבית GOOL בגרויות

סוג הבחינה: בגרות
מועד הבחינה: חורף מאוחר תשפ"א, 2021
מספר השאלון: 34281
שם התלמיד/ה: _____

אזרחות

שאלון 34281

הוראות לנבחן

שים לב: בבחינה זו יש הנחיות מיוחדות.
יש לענות על השאלות על פי הנחיות אלה.

הוראות לנבחן
א. משך הבחינה: שעתיים וחצי.
ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה ארבעה פרקים.
פרק ראשון – (2×7) – 14 נקודות
פרק שני – (2×10) + (1×14) – 34 נקודות
פרק שלישי – (2×13) – 26 נקודות
פרק רביעי – (2×13) – 26 נקודות
סך הכול – 100 נקודות
ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.
ד. הוראות מיוחדות: אין.

כתוב במחברת הבחינה בלבד. רשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.
כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.
ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.
בהצלחה!

בהצלחה!

השאלות

פרק ראשון (14 נקודות)

ענה על שני סעיפים מן השאלות 1–2 (לכל סעיף – 7 נקודות).
שים לב: אפשר לבחור בסעיף אחד מכל שאלה או בשני סעיפים מאותה השאלה.

1. היחידות הטכנולוגיות המובחרות בצה"ל

(14 נקודות)
(ראו בנספח: היחידות הטכנולוגיות המובחרות בצה"ל)

א. ציין והצג את סוג מנגנון הפיקוח שבא לידי ביטוי בחשיפת הנתונים בנוגע ליחידות הטכנולוגיות בצה"ל.
הסבר כיצד סוג מנגנון הפיקוח הזה בא לידי ביטוי בקטע.
(7 נקודות)

ב. ציין והצג את סוג המדיניות (הבחנה או העדפה מתקנת) שבא לידי ביטוי בדברי הגורמים הבכירים בצה"ל.
הסבר כיצד סוג מדיניות זה בא לידי ביטוי בקטע.
(7 נקודות)

2. סגירת נמל התעופה בן גוריון

(14 נקודות)
(ראו בנספח: סגירת נמל התעופה בן גוריון)

א. ציין והצג את הזכות של האזרחים הישראלים שנפגעת בגלל החלטת הממשלה.
הסבר כיצד זכות זו באה לידי ביטוי בקטע.
(7 נקודות)

ב. ציין והצג את העמדה ("החלום") בנוגע לזהות הלאומית הרצויה של המדינה שבאה לידי ביטוי בטענת השרים שהתנגדו להחלטת הממשלה.
הסבר כיצד עמדה זו באה לידי ביטוי בקטע.
(7 נקודות)

פרק שני (34 נקודות) – שאלות 3–7

בפרק זה עליך לענות על שלוש שאלות:
על שתיים מן השאלות 3–7 (לכל שאלה – 10 נקודות),
ועל אחת מן השאלות 8–12 (14 נקודות).
ענה על שתיים מן השאלות 3–7 (לכל שאלה – 10 נקודות).

3. מעמד המיעוטים על פי הכרזת העצמאות

(10 נקודות)

הצג מתוך הכרזת העצמאות שני ביטויים למעמד של המיעוטים במדינת ישראל.

(10 נקודות)

4. אחריות ממשלתית משותפת

(10 נקודות)

הצג את המושג אחריות ממשלתית משותפת.

(10 נקודות)

5. מעמד השפה העברית ולוח השנה העברי

(10 נקודות)

הצג את שני הביטויים האלה לאופי היהודי של מדינת ישראל:

- מעמד השפה העברית
- לוח השנה העברי

6. אי־תלות הרשות השופטת

(10 נקודות)

הצג שני ביטויים של אי־תלות (עצמאות) של הרשות השופטת.

(10 נקודות)

7. עבריינות שלטונית אישית ועבריינות שלטונית ציבורית

(10 נקודות)

הצג נקודת דמיון אחת והבדל אחד בין עבריינות שלטונית אישית (שחיתות שלטונית) ובין עבריינות שלטונית ציבורית.

(10 נקודות)

פרק שני (34 נקודות) – שאלות 8–12

ענה על אחת מן השאלות 8–12, על פי אחד מן האשכולות שלמדת (14 נקודות).

---

8. אשכול העולם היהודי

(14 נקודות)

אשכול: העולם היהודי

- הצג את המחלוקת בחברה בישראל בנוגע לסוגיית צביון השבת במרחב הציבורי.
- הצג את עקרון ההסכמיות.
- הסבר כיצד עקרון ההסכמיות יכול לסייע לפתרון המחלוקת בסוגיית צביון השבת במרחב הציבורי.

9. אשכול תקשורת ופוליטיקה בישראל

(14 נקודות)

אשכול: תקשורת ופוליטיקה בישראל

- הצג את המושג חיסיון עיתונאי.
- הצג את הזכות: חופש הביטוי.
- הסבר כיצד חיסיון עיתונאי תורם למימוש חופש הביטוי.

10. אשכול בחירות ומפלגות

(14 נקודות)

אשכול: בחירות ומפלגות

- הצג שתי שיטות לגיבוש רשימת מועמדים של מפלגות לקראת הבחירות לכנסת.
- הצג את עקרון הכרעת הרוב.
- הסבר כיצד עקרון הכרעת הרוב מתממש באחת השיטות לגיבוש רשימת המועמדים.

11. אשכול רשויות מקומיות

(14 נקודות)

אשכול: רשויות מקומיות

- הצג את המושג מרכז השלטון המקומי.
- הצג את עקרון הפלורליזם.
- הסבר כיצד מרכז השלטון המקומי מממש את עקרון הפלורליזם.

12. אשכול מעורבות אזרחית ופיקוח על רשויות השלטון

(14 נקודות)

אשכול: מעורבות אזרחית ופיקוח על רשויות השלטון

- הצג את המושג ועדת חקירה פרלמנטרית.
- הצג את עקרון הפלורליזם.
- הסבר כיצד עקרון הפלורליזם מתממש בוועדת חקירה פרלמנטרית.

פרק שלישי (26 נקודות)

קרא את הקטע שלפניך, וענה על שתיים מן השאלות 13–15 (לכל שאלה – 13 נקודות).
שים לב: בחלק הראשון של כל שאלה (הצגת מושג) ענה על פי מה שלמדת, ולא על פי הקטע.
בחלק השני של השאלה ענה על פי הקטע.

---

13. תרבות פוליטית דמוקרטית

(13 נקודות)
(ראו בנספח: צו השעה הוא לשנות את שיטת הבחירה לבחירה ישירה)

– הצג את המושג תרבות פוליטית דמוקרטית.

הסבר כיצד הוא בא לידי ביטוי בקטע.

(13 נקודות)

14. שיטת הבחירות בישראל – יחסית ורשימתית

(13 נקודות)
(ראו בנספח: צו השעה הוא לשנות את שיטת הבחירה לבחירה ישירה)

– הצג את שני מאפייני שיטת הבחירות בישראל:

– יחסית

– רשימתית

הסבר כיצד מאפיין שיטת הבחירות: היחסית בא לידי ביטוי בקטע.

15. תפקידי הכנסת: כינון ממשלה ופיקוח וביקורת

(13 נקודות)
(ראו בנספח: צו השעה הוא לשנות את שיטת הבחירה לבחירה ישירה)

– הצג את שני תפקידי הכנסת:

– כינון ממשלה

– פיקוח וביקורת

הסבר כיצד אחד מתפקידים אלה בא לידי ביטוי בקטע.

פרק רביעי (26 נקודות) – שאלות 16–18

בפרק זה עליך לענות על שתי שאלות: על אחת מן השאלות 16–18, ועל אחת מן השאלות 19–20 (לכל שאלה – 13 נקודות).
ענה על אחת מן השאלות 16–18 (13 נקודות).

---

16. תוכנית כלכלית להתמודדות עם משבר הקורונה

(13 נקודות)
(ראו בנספח: תוכנית כלכלית להתמודדות עם משבר הקורונה)

– ציין והצג את הגישה הכלכלית־חברתית שבאה לידי ביטוי בתוכנית שהציעה המפלגה.
הסבר כיצד גישה זו באה לידי ביטוי בקטע.
(13 נקודות)

17. פרס בראשית לסטיבן ספילברג
(13 נקודות)
(ראו בנספח: פרס בראשית לסטיבן ספילברג)

– ציין והצג את העיקרון הדמוקרטי הבא לידי ביטוי בנימוקי הוועדה להענקת הפרס.
הסבר כיצד עיקרון זה בא לידי ביטוי בקטע.
(13 נקודות)

18. חיוב עובדי ההוראה להתחסן
(13 נקודות)
(ראו בנספח: חיוב עובדי ההוראה להתחסן)

– ציין והצג את חוק היסוד שעליו התבססו עובדי ההוראה שהתנגדו לדרישה.
הסבר כיצד חוק יסוד זה בא לידי ביטוי בקטע.
(13 נקודות)

פרק רביעי (26 נקודות) – שאלות 19–20

ענה על אחת מן השאלות 19–20. (13 נקודות).

---

19. מצלמות מעקב במקומות ציבוריים
(13 נקודות)
(ראו בנספח: מצלמות מעקב במקומות ציבוריים)

הבע את עמדתך בעניין זה. הצג שני נימוקים המתבססים על מושגים מתחום האזרחות – נימוק אחד לעמדתך ונימוק אחד (אחר) לעמדה המנוגדת לשלך.
בכתיבתך הקפד על הרכיבים האלה:

א. טענה – הצג את עמדתך באופן ברור.

ב. הנמקת עמדתך – הצג נימוק לעמדתך המבוסס על מושגים וידע מלימודי האזרחות.

ג. הנמקת העמדה המנוגדת – הצג נימוק לעמדה המנוגדת לעמדתך, המבוסס על מושגים וידע מלימודי האזרחות.

20. פסילת מפלגות ומועמדים מהתמודדות בבחירות
(13 נקודות)
(ראו בנספח: פסילת מפלגות ומועמדים מהתמודדות בבחירות)

הבע את עמדתך בעניין זה. הצג שני נימוקים המתבססים על מושגים מתחום האזרחות – נימוק אחד לעמדתך ונימוק אחד (אחר) לעמדה המנוגדת לשלך.
בכתיבתך הקפד על הרכיבים האלה:

א. טענה – הצג את עמדתך באופן ברור.

ב. הנמקת עמדתך – הצג נימוק לעמדתך המבוסס על מושגים וידע מלימודי האזרחות.

ג. הנמקת העמדה המנוגדת – הצג נימוק לעמדה המנוגדת לעמדתך, המבוסס על מושגים וידע מלימודי האזרחות.

נכתב ונבדק על ידי צוותי GOOL בגרויות ו-GuyAI · www.guyai.co.il

נספח – הקטעים

היחידות הטכנולוגיות המובחרות בצה"ל

יש חיילים המשרתים שירות צבאי ביחידות טכנולוגיות מובחרות. שירות ביחידות אלה מאפשר להם לא רק לתרום לביטחון המדינה אלא גם להשתלב לאחר מכן בשוק העבודה, ולכן הוא מבוקש מאוד בקרב המתגייסים. בכתבה שפורסמה באחד העיתונים נחשפו נתונים שמהם עולה כי ביחידות אלה משרתים בעיקר חיילים מערים ומיישובים במרכז הארץ שרמתם הכלכלית גבוהה. מיישובים מרוחקים או מיישובים ברמה כלכלית נמוכה יותר משרתים ביחידות אלה חיילים מעטים בלבד. לטענת העיתונאי שפרסם את הכתבה, נתונים אלה משקפים את המצב בחברה, ולכן חובה על מקבלי ההחלטות במדינה לתקן את המצב.

גורמים בכירים בצה"ל הגיבו על הכתבה ואמרו כי כל עוד המצב המתואר יימשך, הצבא ירחיב את היקף המיזמים כמו תוכנית "עתידים", המסייעת לחיילים מיישובים מרוחקים להשתלב ביחידות הטכנולוגיות המובחרות באמצעות הכשרה מקצועית, הענקת מחשבים, מלגות וליווי אישי. המטרה היא הגדלת מספר המשרתים ביחידות הטכנולוגיות המובחרות מיישובים אלה.

סגירת נמל התעופה בן גוריון

בעת האחרונה החליטה ממשלת ישראל להפסיק את הפעילות של נמל התעופה בן גוריון במסגרת המאבק בנגיף הקורונה. על פי ההחלטה, אזרחים ישראלים לא יורשו לטוס למדינות אחרות, וכמו כן ישראלים השוהים או מטיילים בחוץ לארץ לא יורשו לחזור ארצה עד הפעלתו מחדש של נמל התעופה.

בישיבת הממשלה היו שרים שהתנגדו להחלטה ודרשו לעכב את סגירת נמל התעופה בכמה ימים כדי לאפשר לעולים חדשים וכן לכלל האזרחים הישראלים השבים ממדינות אחרות להיכנס לישראל. לטענתם, למרות המגפה, חשוב לאפשר ליהודים לעלות לארץ, אך להקפיד שהעולים והישראלים השבים מחוץ לארץ ישהו בבידוד במלונית לאחר נחיתתם בישראל.

צו השעה הוא לשנות את שיטת הבחירה לבחירה ישירה

משחר ילדותי היה ברור לי כי תמיד יש בידי החופש להביע את דעתי, למחות, לבקר ולצאת לכל מלחמה שאני בוחר, למען הדברים שאני מאמין בהם. במסגרת החוק, השמיים הם הגבול עבורי למהפכות, קטנות כגדולות, שקטות כרועשות. אני יודע שהכול תמיד פתוח, אפשרי ובעיקר ניתן לשינוי. הידיעה הברורה הזאת, שמובילה אותי עשרות שנים, היא שמאפשרת לי לחיות את חיי כאזרח במדינת ישראל בחֵירוּת מחשבתית, נפשית ורוחנית.
כידוע לכולם, חופש ההפגנה הוא המשכו הטבעי של חופש הביטוי, בשילוב עם חופש ההתארגנות. המחאה היא אחת הדרכים שבהן אנו, הציבור החי במדינה ונושם את הצלחותיה כמו גם את מחדליה, יכולים לבטא את דעתנו באופן פומבי, והיא כלי לגיטימי להבעת תמיכה או ביקורת – לאדם בודד או לקבוצה.
אירועים רבים שטלטלו את חיינו הובילו אותנו לאורך ההיסטוריה למחאות. בשנה האחרונה נושא ההפגנות עלה ביתר שאת לסדר היום הציבורי והתקשורתי בעקבות מימוש תדיר של הזכות להפגין, בין השאר בעקבות משבר הקורונה, אבל איש אינו יוצא כיום לרחובות למען דבר מהותי – שינוי שיטת הבחירות בישראל.
שיטת הבחירה הנהוגה בישראל מאפשרת ריבוי מפלגות, ובהן מפלגות קטנות שנכנסות לכנסת ומייצגות קבוצות שונות בחברה. מצב זה גורם למשבר משילות רחב ועמוק, הבא לידי ביטוי בחוסר היכולת של מוסדות הממשל לעצב, להוביל וליישם מדיניות עקבית. העוצמה הרבה שיש למפלגות הקטנות, באופן לא מידתי למספר האזרחים שהצביעו עבורן, מאפשרת להן לעיתים לכפות את האינטרסים המצומצמים שלהן על הממשלה להקשות עליה לתפקד ולערער את יציבותה. כל ממשלה בישראל נשענת על תמיכת רוב חברי הכנסת וזקוקה לאישור של 61 חברי כנסת לפחות בכל רגע נתון. התוצאה היא ראש ממשלה סחיט, ולא משנה באיזה צד של המפה הפוליטית הוא ממוקם.
אני חושב שיש לשנות את שיטת הבחירות לבחירה ישירה לראשות הממשלה כדי ליצור רצף שלטוני יציב. כשתהיה בחירה ישירה וראש הממשלה ייבחר לכמה שנים רצופות, לא תוכל להתקיים סחטנות פוליטית.
לכן אני קורא לשנות את שיטת הבחירות בישראל, לפני שהחוכמה שלאחר מעשה תהיה בכייה לדורות. כל מי שישראל ודורות העתיד חשובים לו, מן הראוי שיפעל בהתאם, בזמן ובעת הנכונים, תוך שמירה על החוק.
(מעובד על פי רני רהב, "צו השעה הוא לשנות את שיטת הבחירה לבחירה ישירה", 15/1/2021, מעריב)

תוכנית כלכלית להתמודדות עם משבר הקורונה

אחת המפלגות הציגה תוכנית שמטרתה להתמודד עם המשבר הכלכלי שנוצר בישראל בעקבות מגפת הקורונה.
תוכנית זו מבוססת על ההנחה שהכלכלה תתאושש אם כל פרט במדינה יוכל לממש את רצונו ואת כישוריו בתחום הכלכלי. לשם כך המפלגה מציעה בין השאר להקל את פתיחתם של עסקים חדשים על ידי שחרור כמה מן ההגבלות החלות כיום על פתיחת עסק חדש.
כמו כן, מוצע להפחית הפחתה ניכרת את מס ההכנסה ומס החברות המוטלים על עסקים.

פרס בראשית לסטיבן ספילברג

"פרס בראשית" מוענק מדי שנה לאדם שפועלו והישגיו תורמים לטיפוח הערכים היהודיים ומעניקים השראה לדורות הבאים.
בשנת 2021 קיבל את הפרס במאי הקולנוע המפורסם סטיבן ספילברג. מעניקי הפרס אמרו שספילברג קיבל את הפרס על עמדתו הברורה נגד אנטישמיות וצורות אחרות של גזענות ואלימות ועל מחויבותו לעשייה למען החברה ולמען קבלת כל אדם באשר הוא אדם. ועדת הפרס הודיעה שהיא מוקירה את מסירותו של ספילברג להנצחת השואה ואת פעילותו הרבה לשבירת מעגלי השנאה בעולם כולו.

חיוב עובדי ההוראה להתחסן

במרוצת שנת הלימודים האחרונה נסגרה מערכת החינוך כמה פעמים בגלל מגפת הקורונה. כדי לאפשר חזרה סדירה ללימודים, באופן שלא יסכן את בריאות התלמידים ועובדי ההוראה, דרשו שרי הממשלה וראשי ערים שונות לחייב את עובדי ההוראה להתחסן.
קבוצה קטנה של עובדי הוראה התנגדה לדרישה זו. לטענת חברי הקבוצה, אסור לחייב אותם להתחסן משום שדרישה כזו פוגעת בזכויות יסוד, שאף עוגנו באחד מחוקי היסוד שקבעה הכנסת.

מצלמות מעקב במקומות ציבוריים

בשנים האחרונות הוצע להציב מצלמות מעקב במקומות ציבוריים שונים.
יש התומכים ברעיון זה ויש המתנגדים לו.

פסילת מפלגות ומועמדים מהתמודדות בבחירות

כמעט בכל מערכת בחירות מתעורר דיון בשאלה אם יש לפסול מפלגות או מועמדים שבמצע או בפרסומים שלהם נכללים מסרים השוללים את האופי היהודי או הדמוקרטי של מדינת ישראל.
יש הטוענים שצריך לפסול את השתתפותם של מפלגות או של מועמדים כאלה מלהתמודד בבחירות, ויש המתנגדים לכך.

כל הבגרויות באזרחות עם פתרונות מלאים: www.guyai.co.il/bagrut/civics